

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗОЛОЧІВСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ЛЬВІВСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО АГРАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

**Реальні та віртуальні екскурсії, як інноваційна методика навчально –
виховного процесу на заняттях історії України**

КОНКУРС «Педагогічний Оскар -2022»

**НОМІНАЦІЯ 2. Інновації у створенні й упровадженні
сучасних методик, форм, прийомів викладання,
навчально-методичного забезпечення освітнього
процесу**

**ВИД РОБОТИ Сучасні освітні технології (е-навчання,
дистанційне, змішане (гібридне), мобільне навчання,
проблемне, різнорівневе навчання тощо)**

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ: 07 Управління та адміністрування

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ: 071 Облік і оподаткування

2021

Укладач: Мальченко Тетяна Василівна, викладач історії, кваліфікаційна категорія «спеціаліст вищої категорії»

Рецензент: Вовк Євген Петрович, викладач суспільних дисциплін, кваліфікаційна категорія «спеціаліст вищої категорії»

В роботі розглядається питання використання такого методу навчання, як тематична навчальна екскурсія в інформаційно-освітньому середовищі, що забезпечує інформаційно-методичні умови реалізації освітньої програми. Розкрито особливості та значення віртуальної екскурсії як інноваційної методики навчально-виховного процесу на заняттях з історії, прикладами з власного багаторічного досвіду показано ефективність методики у компетентнісній компоненті освітнього процесу, а також значення для патріотичного виховання молодого покоління. Подано огляд тематичних сервісів та проектів Google.

Рекомендовано цикловою комісією суспільних дисциплін

Протокол №3 від «08» листопада 2021 р.

Зміст

Вступ -----	4
1. Ефективність використання матеріалів історичних музеїв на заняттях історії -----	5
2. Віртуальна екскурсія – сучасна форма організації навчального процесу-----	9
Висновки -----	11
Список використаної літератури -----	12

Вступ

Навчальний процес в інформаційно – освітньому середовищі при вивченні історії, дає можливість вибирати різноманітні форми та засоби, активно використовувати міжпредметні зв'язки, дозволяє за рахунок наочності зацікавити студентів у вивченні дисципліни «Історія України», розвивати їхні здібності та інтерес до історії України та світу в цілому.

Навчальна екскурсійна діяльність займає важливе місце при вивченні історії України, світу, рідного краю. Екскурсія, як форма навчально - виховної роботи стає одним із важливих інструментів для навчального процесу і набуває нового вигляду і форм. Особливо це є важливим у формуванні суспільно - гуманітарних знань нового покоління.

Тематичні екскурсії є актуальними для історичної науки, вони розкривають нові методики викладання історії у фахових коледжах, сприяють кращому засвоєнню студентами навчального матеріалу, формуванню компетентного рівня майбутнього спеціаліста, узагальненню знань, формують творчі здібності у студентів.

Заняття в музеї дає можливість формувати в студентів національно – патріотичні, художньо - естетичні, моральні якості, культуру поведінку, креативне мислення, тощо...

Важливим є те, що студенти можуть брати активну участь на таких заняттях, безпосередньо вивчаючи музейні матеріали. Такі музейні заняття є особистісно – орієнтованими, розвиваючими, які сприяють якісному засвоєнню та узагальненню знань з певної теми чи тем, формують національну свідомість студента.

Ефективність використання матеріалів історичних музеїв на заняттях історії

Кожне заняття, яке проводиться у музеї має бути продуманим, студентів потрібно підготувати до відвідування музею, заздалегідь ознайомити з тематикою екскурсії, метою, щоб можна було поставити проблемне питання під час екскурсії і успішно його вирішити, лише тоді екскурсія буде мати сенс, пройде успішно і досягне своєї мети.

Можна виділити декілька головних етапів проведення занять у музеї:

- Співпраця викладача і музейних працівників;
- Вибір теми заняття, її доступність;
- Дотримання часових меж заняття;
- Залучення студентів до безпосереднього проведення заняття;
- Закріплення набутих знань через домашнє завдання;
- Дотримання правил поведінки у музеї.

Така проста структура заняття ґрунтується на елементах інтерактивності (пояснення, узагальнення, закріплення), завжди має відбуватися у співпраці викладач - студент.

Навчальне значення екскурсії полягає в тому, що здійснюються реалізація дидактичних принципів зв'язку із життям, підтверджується реальність подій та осіб. В ході навчальних екскурсій застосовуються численні методи та прийоми, завдяки яким екскурсія стає цікавою, що заохочує кожного студента взяти активну участь у такому занятті, а це допомагає досягти поставленої мети.

Прийоми та методи, які допомагають при проведенні тематичних екскурсій, як реальних так і віртуальних:

1. Прийом показу, включає в себе : рухову, зорову аналогію, панорамний показ, зорову реконструкцію, показ локації, абстрагування, зорова аналогія.
2. Прийом голосового супроводу – розповідь, репортаж, екскурсійна довідка, повідомлення, цитування, прийом відступу.

Найчастіше при проведенні тематичних екскурсій використовується методичний прийом показу та розповідь.

Використання прийому показу та розповіді на музейних заняттях:
1. Відкрите заняття з дисципліни «Історія України та української культури» на тему: «ЗУНР (Тернопіль – друга столиця ЗУНР)». Навчальна екскурсія в Краєзнавчий музей м. Тернополя. На цьому занятті були використані прийоми, як цитування, довідка. Навчальні матеріали напередодні проведення тематичної екскурсії, були підготовлені, а пізніше зачитані студентами; (рис.1)

2. Тематична екскурсія (заняття) в тернопільський краєзнавчий музей з дисципліни «Історія України» на тему: « Культура України в ХІХ ст. »; (рис.2)

Рис.1

Рис.2

3. Тематична екскурсія з дисципліни: «Історія України» м. Львів музей «Тюрма на Лонцького» на тему: «Західноукраїнські землі у міжвоєнний період» (рис.3)

Рис. 3

4. Музейне заняття з дисципліни «Історія України» на тему: «Українська державність», м. Львів Музей визвольної боротьби України. Використовуючи метод – репортаж, студенти мали змогу самостійно проводити частину екскурсії, вивчати музейні експонати, порівнювати вивчене і побачене, висловлювати власну думку, робити висновки і узагальнення; (рис.4, рис.5)

Рис.4

Рис.5

5. Заслужує уваги прийом – руху, який використовувався в ході екскурсії «під відкритим небом», яка проходила в Музеї народної архітектури і побуту імені Климентія Шептицького в м. Львів; (рис.6, рис.7)

Вивчаючи особливості архітектури та побуту Галичини, Надсяння, Гуцульщини, розвиває в студентській молоді любов і шану до рідного краю, шанобливого ставлення до його історії, духовної спадщини, бажання пізнавати й вивчати історико-культурні надбання нашого народу, природне довкілля.

Рис.6

Рис.7

При проведенні тематичних виховних годин та вивченні тем з дисципліни «Історія України», часто використовується експозиція музею коледжу. Заняття на тему: « Ніколи - знову. Друга світова війна – історичні факти», складалося із двох частин. Перша – проходила в аудиторії, де під час бесіди зроблено

узагальнення з теми, друга – в музеї коледжу під – час демонстрації експонатів з теми; (рис.8, рис.9)

6.Музейне заняття на тему: « Ніколи - знову. Друга світова війна – історичні факти.»

Рис.8

Рис.9

Навчальні, тематичні екскурсії є обов'язковими про вивченні історії, адже вони наближають зміст предмету до реального життя.

Заняття – екскурсії сприяють високому ступеню пізнавальності та мають важливий виховний момент.

Віртуальна екскурсія – сучасна форма організації навчального процесу.

Поступово екскурсія, як навчальна форма набуває нового вигляду. Наше сьогодні все більш стає залежним від інформаційних технологій, які інтенсивно використовує людина.

Ще минулого століття японські вчені розвинули концепцію відкритого інформаційного суспільства, яка внесла свої зміни на організацію екскурсій і згодом міжнародна рада заявила про застосування інформаційних технологій у діяльності музеїв.

Найперші он-лайн – музеї (1970 - ті роки ХХ ст.) з'явилися у США, Англії, Франції. Сьогодні багато музеїв світу створили свої цифрові версії, які можна знайти в мережі Інтернет. Існуванні віртуальних музеїв робить доступними їх для відвідуванні «сидячи на дивані».

Зараз активно набуває популярності така форма навчання, як віртуальна екскурсія.

Віртуальна екскурсія – (лат.virtus – уявний, вигаданий, ecursion – поїздка, подорож, похід)- складова частина навчального процесу – форма, метод або прийом навчально – виховної роботи, суть якої полягає і відвідуванні міст, музеїв, галерей за допомогою системи Інтернет.

Віртуальна екскурсія є однією із інноваційних форм навчально-виховної діяльності, що спрямована на формування у студентів комунікативних, пізнавальних, регулятивних навчальних дій, сприяє підвищенню цікавості до культурної спадщини взагалі. Віртуальна екскурсія реалізує принципи компетентнісного підходу та пізнавальної діяльності через самостійну творчу діяльність до здобуття нового знання.

Віртуальна екскурсія - відрізняється від реальної тим , що самостійно можна спостерігати і досліджувати віртуальні об'єкти (наближати чи віддаляти, розглядати, переміщувати, наближатися до обраної точки)... За допомогою віртуальної екскурсії можна відвідувати кращі музеї світу, міста, подорожувати власною країною. Такі подорожі створюють ілюзію присутності. Розглядаючи віртуальну екскурсію студенти зазначають, що це кардинально новий підхід щодо популяризації музейних установ. Будь-коли потенційний відвідувач зможе, не виходячи з дому, дізнатися про музей набагато більше, ніж із буклетів чи переглядів окремих сайтів, також відмітили перевагу віртуальної екскурсії саме в її доступності та комфортності перегляду.

Розрізняють різні класифікації віртуальних екскурсій – використання панорам, моделювання, графічні карти, презентації.

Віртуальну екскурсію, як і реальну слід добре продумати та організувати, вміло підібрати тему та допоміжні інтернет – ресурси, виділити проблемне

питання, яке потрібно вирішити в ході заняття, а також така екскурсія повинна мати результат. Закінчується екскурсія підсумковою бесідою, в якій викладач разом із студентами робить узагальнення виділяючи головне. Домашнє завдання пропонується виконати у вигляді форми звіту чи наочного оформлення.

Сьогодні розроблено чимало віртуальних турів та екскурсій. Є можливість самостійно створювати віртуальні тури, маючи потрібні програми. організувати та провести вдало віртуальну екскурсію допоможуть додатки Google.

Найбільш популярні з них сервіс Google Expeditions. Додаток доступний для всіх, хто хоче віртуально подорожувати. Містить понад 200 експедицій, підходить для навчальних цілей. Додаток доступний користувачам Android.

Академія культури Google (Google Cultural Institute) – це глобальний освітній онлайн-проект, який об'єднує сотні музеїв, інститутів культури і архівів світу.

Проект Академії культури Google - World Wonders Project – присвячений природним і рукотворним дивам світу. Це окремий ресурс, на який можна потрапити з платформи Google Cultural Institute. Фільтри дозволяють робити вибір по континентах і країнах, а також по колекціях.

У проєкті World Wonders Project також є інформаційна сторінка призначена для вчителів, де можна завантажити в ZIP і PDF-форматі матеріали з історії. Поки їх не так багато, але вже існуючі навчальні пакети знадобляться для e-Learning-уроків з історії, які подаються англійською мовою.

Завершити хотілося б цитатою, яка досить аргументовано переконує в перспективі віртуальних турів: «Віртуальний тур не стане причиною зниження цікавості до реального музею до тих пір, доки у людини існує інтерес до культурних цінностей і справжніх предметів, без яких музей не має сенсу, як телевізор без дистанційного пульта керування, книга без букв, злочин без розслідування».(1)

На заняттях з історії можна використовувати матеріали віртуальних музеїв при підготовці до семінарських занять, готуючи реферати, повідомлення, тощо... Декілька Інтернет - джерел, щодо вивчення «Історії України»:

1. Віртуальні екскурсії музеями України.

<https://incognita.day.kyiv.ua/museums.html>

2. 150+ віртуальних екскурсій музеями світу і України
<https://osvitanova.com.ua/posts/3833-150-virtualnykh-ekskursii-muzeiamy-svitu-i-ukrainy>

3. Віртуальна екскурсія Музеєм книги та друкарства

<https://ostrohcastle.com.ua/virtualna-ekskursiya-muzezem-knygy-ta-drukarstva/>

Висновки

Одним з головних завдань нас, викладачів суспільних дисциплін, є не тільки подати новий матеріал студенту, навчити його працювати з літературою, першоджерелами, долати труднощі на шляху до одержання знань, але й навчати його одержувати задоволення від цього, показати перспективу подальшого використання набутих знань.

Включення в навчальний процес екскурсії, як інноваційної форми навчальної діяльності, дозволяє не тільки отримати предметні знання, алей формує у здобувача пізнавальні, комунікативні, навчальні дії, підвищує інтерес як до предмету загалом, так і до місцевої культурної спадщини зокрема.

Використання екскурсії у викладанні курсу «Історія України» дозволяє більш повно реалізувати принципи сучасної педагогічної діяльності: принцип компетентнісного підходу – використання різноманітних інноваційних форм навчання для отримання високого результату; принцип когнітивно-комунікативного підходу – вміння здобувача використовувати різноманітні джерела для одержання більш повних знань та умінь.

Список використаної літератури

1. Котлер Н. Музейний маркетинг і стратегія: формування місії, залучення публіки, збільшення доходів і ресурсів / Н. Котлер, Ф. Котлер, В. Котлер. – К., 2010. – 528 с.;
2. Александрова Є. В. Віртуальна екскурсія як одна з ефективних форм організації навчального процесу / Є. В. Александрова // Історія України. – 2010. – №10. – С. 22 – 24. ;
3. Основи музейної педагогіки: метод. вказівки і текст лекцій до спецкурсу / уклад. О. В. Караманов – Л. : Видав. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2006. – 66 с.;
4. Лаксій І. Курс « Музейна педагогіка: особливості взаємодії школи й музею // Мистецтво та освіта. – 2009. - № 3. – С. 27;
5. Камбалова Я. М. Краєзнавча екскурсія як форма вивчення історії рідного краю. / Я. М. Камбалова // Історія та правознавство. Позакласна робота. – 2015. - №1. – С. 14 – 17.